

NOORSOO AJAKIRI

III. AASTAKÄIK

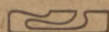
№ 4

NÄÄRI- JA KÜUNLAKUU MCMXX

TARTUS

Sisu.

	lk.
* * * A. Juhanson	99
Kaks luuletust. Hendrik Adamson	100
Uni igavikust. Hjalmar Söderberg	101
Virmalised. V. B.	104
* * * Olga Stockeby	104
Surm sygisene sydames. Kusta Jõe	105
Paradoksid. A. Juhanson	105
Teaater	107
Kirjandusest	108
Ajakirjandusest	109
Noorsooliikumine	110
Kroonika	112
E. K. K. „Noorte Püha“	120
Teadaanded	123
Toimetusele saadet kirjad	127
Kirjavastused.	

UUDISMAA.

NOORSOO AJAKIRI.

KOLMAS AASTAKÄIK.

N° 4.

TARTUS
NÄÄRI- JA KÜÜNLAUUL MCMXX

K. Mattiesen'i trükk, Tartus.

* * *

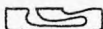
Madalalle on vajund ülistet nooruse lipp, kus pidid olema kuld-
tähil kirjutet me kõrged ideaalid. Tiivad, mis võimsal lennul pidid
meid kandma pilvede taha, kohe päikest, on osutund võimetuina ja
meie ise — liig maiseina, olevikku kasvanuina, et vabaneda täna-
päeva küberakast painajast. Selle asemel, et püstitada päikesena kiir-
gavaid ideaale, mille eest maksaks kangelaslikus ohverdumisjanus
tormata võitlusse, alistume jõuetuina ja sõnatuina aja rõvedusele,
pomisedes endi ette midagi saatuses ja parattamatusest . . . Meie
laulud, need on kahvatud hümnid iseendi jõuetusele, on pettumusest
ja lootuste krahhist tingit halinate rida. Kuid kaua peab see nii
kestma? Kaua tahame endi sisemist tühjust demonstreerides suurenda-
dada üleüldist jõuetute hädakisa?

Aeg on loobuda sellest. Aeg on toibuda eilsepäeva üllatusist
ning vabaneda mineviku saastast, ühtlasi lõppu tehes ka asjatuile
hädaldamisile. Tõrjigem eemale äraigand materialismi kivinend
vaim, valmistes teed võidurikkale idealismile. Sama idealismi kas-
vatagem ka iseendis, teades, et ainult selle lipu all võitlusse minnes
tunneme end tõsiselt noortena, ülearuseks ja tarbetumaks tehes sen-
nised halinad. Küllalt vanamehelikust rahust. Olgem noored ja
teadkem, et see on aeg, täis rõõmu ja hõiskeid, täis võitlust ja võ-
luvut platonismi, mill võõrad väiksed argipäevsed mured ning askel-
dused. Küllalt oleme rääkind tulevikust, tuues sellele alati ohvriks
oleviku. Nüüd on aeg jätta ilusad, kuid tühjad sõnad ja anduda
olevikule, võttes teda iseseisvana, mitte tuleviku eelastmena. Ja see
seisukoht käsib meid kõigepäält m a i t s t a n o o r u s t, maitsta teda
täies ulatuses, unustes aega ja ümbrust. Oleme küllalt kulutand
elujõudu ja noorusenergiat argipäevseiks askeldusiks, isegi ilma otse-
kohese tarviduseta. Oleme küllalt mängind habemikke „riigimehi“
ja kopitand „seltskonnategelasi“, istudes noortele ebakohaste üles-
annete kallal. Võtke näit. „Uudismaa“ mistahes aastakäik ja num-
mer — mida näete? Igal veerul, igal leheküljel enneaegne vaname-
helikkus. Mitte kusagil tõsist nooruslikku kevadtunnet. Ei mõtle
kellelegi etteheiteid ega manitsusi jagama hakata, vaid konstateerin
seda kui fakti, mis iseloomustab meie noorsugu. Ja nüüd uuesti kü-
simus: kaua peab see kestma? — Mitte minutitki enam, vastan.
Küllalt „halli habeme“ kultusest, nüüd, kus päikegi juba kevadelle
kaldumas, tõmmagem üles idealismi lipp ja olgem noored! Kuidas
seda teha, selleks, loodan, pole õpetusi tarvis!

Ja „Uudismaa“, meie noorsoo valulaps, näidaku eeskuju, olles tõsine noorte ajakiri, kevadet ja päikest meisse külvav, noorte ajakiri ilma „halli habemeta“. Kui ta seda ei suuda, siis ärgu teda parem üleni olgu! Kas ja kuivõrd ta seda suudab, see ripub ainuüksi igast „Uudismaa“ lugejast ja kaastöolisest. Toimetusel ja väljaandjail pole siin palju teha. Kui tema vastu sama leiged ollakse, tema otstarbest sama virilalt aru saadakse, kui senni, siis . . .

25. I. 21.

A. JUHANSON.

HENDRIK ADAMSON.

Kaks luuletust.

I.

Mitte siin.

*Iki kôlap kôrvun ääl:
Mitte siin, mitte siin!
Seisätem' jää kânnu pääl:
Mitte siin, mitte siin!
Tulep vastu linn vôi maa:
Mitte siin, mitte siin!
Meren saare levvät sa:
Mitte siin, mitte siin!
Kôrben meelätep uaas:
Mitte siin, mitte siin!
Äitsnep aid kui lillivaas:
Mitte siin, mitte siin!
Vahel vait jääp rinnun ääl,
môtlet: siin!
Siin sul, selle mäe pääl
äitsnep viin.
Ilo kullast kannuge,
kos om viin, kos om viin,
oodat, oodat asjande:
Mitte siin, mitte siin!*

*Kaugel, kaugel sinendep —
vist om sääl, vist om sääl!
Sinna saat, kos vinendep,
ütlep ääl, ütlep ääl:
'i ole Ilo ega viin
mitte siin, mitte siin!
Kullaa ja roosisao,
kalliskivest vikerkaari
miule antu, minu jao
taeva puhta sinilaari
tähtedu, kuietu
pehme pilve-suiutu
kuldse iusse päeva pähän —
rikkusen kas elä vähän?
Aga siiski murrap piin:
Mitte siin, mitte siin!
Mitte siin, mul ütlep ääl:
edesi kos, otsi sääl!
Egäl puul om — oh mis piin —:
Mitte siin, mitte siin!*

II.

*Ni pilve om ni laeva,
nii petliku laeva:
na lennun üle taeva
ja naarave me vaeva —
ni varjutaolits' laeva,
mis lennun üle taeva.*

*Ni tuule om ni uule,
nii petliku uule:
na kutsmisi ei kuule
ja om na pallas luule —
ni varjutaolits' uule,
ni laia taeva tuule.*

*Ni kojo om ni varju,
nii petliku varju:
na näitäve mäe arju;*

*ja üles rühkjit karju —
nii petulitse varju,
mis näitäve mäe arju.*

*Ni rõõmu pal' la petu,
nii pelgliku petu:
na aviteve setu,
kui kübär küidsist tettu —
ni minutitse petu
na aviteve setu.*

*Ni valu om ni jäädve,
nii kivitse jäädve:
na üdsinde meil täädve
ja iki kätte saadve —
ni valu om meil jäädve
ja üdsinde nii täädve.*

Uni igavikust.

Kui olin veel väga noor, uskusin kindlasti, et minul oli surematu hing. Pidasin seda pyhaks ja kalliks kingiks, ja olin sest õnnelik ning uhke.

Tihti ytlin eneselle:

„See elu, mida elan, on hämar ja segane uni. Kord ärkan ma teise unne, mis on tõelikkusele lähemal ja millel on sygavam tähendus kui sel. Tollest unest ärkan ma kolmandasse ja siis neljandasse, ning iga uus uni on lähemal tõeale kui eelmine. Sen tõeale lähene misen on elu mõte, ja see on vaimukas ning sygav.“

Ja õnnelik teadvusen, et mu surematu hing on kapitaal, mida ei või kaotada mängun ega välja oksida võlgade eest, veetsin korratut elu ja pillasin vyrstlikult kõik; mis mul oli ja mis mul polnudki.

Kuid yhel õhtul olin mõninga joomavennaga suuren saalin, mis säras kullast ja elektrivalgusest, ja mille põranda lõhedest tõusis mädanemislõhna. Kaks noort tydrukut värvit nägudega ja üks vana naine, gipsiga täidet näo kortsudega, tantsisid säääl näitelaval, orkestri myrtsumise, meeste kiidukisa ja purunevate klaaside kõlina saatel. Me vaatlime neid naisi, jõime palju ja kõnelime hinge suremattusest.

„On rumal mõelda“, ütles üks mu joomavendadest, kes oli minust vanem, „et surematu hinge omamine on mingi õnn. Vaadake toda vanamoori, kes sääb tantsib ja kelle pää ja käed vabisevad, kui ta silmapilgu liikumata seisab. On kohe näha, et ta on tige ja inetu ning täielikult vääritud, ja et ta saab selleks ikka enam ning enam iga päevaga. Kui naeruväärt oleks mõelda, et tal on surematu hing! Kuid samati on lugu sinu, minu ja meie kõigiga. Milline paha nali oleks, meile igavest elu anda!“

„Mulle pole su kõnen kõige vastumeelsem mitte see“, vastasin mina, „et sa eitad hinge suremattust, vaid et sa sellen eitamisen lõbu leiad. Inimesed on laste sarnased, kes mängivad aian, mida piirab kõrge myyr. Aeg-ajalt avatakse myyrin olev värav, ja üks laps kaob sest välja. Siis öeldakse teistele lastele, et see viiakse teise aeda, mis on suurem ja ilusam kui see: siis kuulavad nad silmapilgu vaikiden ja jätkavad selle järele mängu lillede keskel. Oleta nyyd, et üks poisikestest on teistest teaduhimulisem ja ronib myyrile, et näha, kuhu seltsilised lähevad; ja kui ta jälle alla tuleb, jutustab ta teistele, mis on näind: värava taga istub hiiglane, ta õgib need lapsed, kes välja viiakse. Ja nad kõik viiakse kord üksteise järele väravast välja! Sina oled see teaduhimuline poiss, Martin; ja ma leian olevat kirjeldamata naeruväärt, et sa jutustad, mida arvad näind olevat, ja mitte meelegeite hoon, vaid uhkena ning rõõmsana selle yle, et tead enam kui teised.“

„Noorem neist tydrukuist on väga ilus“, vastas Martin.

„Tyhjusse hääbumine on kole, ja on ka kole, kui mitte ei või hääbuda,“ vastas teine mu sõbrust.

Martin jätkas ta mõttekäiku:

„Jah,“ ütles ta, „peaks leidma mõne kesktee. Pinguta end, tõuse ja mine aja ning igaviku keskpordisnaali otsima. Kes selle leiab, võib asutada uue usu, sest tal on käepärast parem sööt, kui yhelgi inimkaluril iial on olnud.“

Orkester lõpetas mängu rõõgatusoga. Saali kuld säras tubaka-suitsun ähmasemalt kui enne, ja põranda lõhedest tõusis yhtsoodu mädanemislõhna.

Me tõusime ja lahkusime igayks omale poole. Ma liikusin kaua tänavail edasi ja tagasi, tulin tänavaille, mida ei tunnud ja mida iial pärast seda pole näind, imelikult tyhjile ja lagedaile tänavaille, mille majad näisid tagasi tõmbuvat, et mulle teed anda, kuhu iial omad sammud pöörsin, ja sulgusid jälle mu selja taga. Ma ei teadnud, kus olin, kunni äkki leidsin enese oma värava ees seisvat. See oli pärani lahti. Ma läksin väravast sisse ja tõusin treppe mööda yles. Yhe trepistiku akna een peatin ma ja vaatasin kuud; ma polnud varem tähele pannud, et sel õhtul oli kuudam.

Kuid ma pole iial ei enne ega pärast näind kuud sarnasena. Ei või öelda, et ta oleks valgustand. Ta oli tuhkhall ja yliloomulikult suur. Seisin kaua ja vahtisin seda kuud, kuigi olin kohutavalt väsind ja kuigi tahtsin pääseda magama.

Ma elasin kolmandal korral. Kui olin tõusnud kaks treppi, tänasin Jumalat, et oli jäänd tõusta ainult veel üks. Kuid kui olin sellegi trepi lõpule jõudnud, äratas mu tähelepanu, et see polnud pime, nagu harilikult ikka, vaid et ta oli nõrgalt valgustet nagu teisedki eenkojad, kuhu kuu trepiaknaist kumas. Kuid pääle pööningu oli sen majan ainult kolm korda; sellepärast oli ylemine eenkoda alati pime.

„Pööningu uks on lahti,“ ytlin eneselle: „Valgus tuleb pööningu ukse kaudu. See on teenijaist hooletu, et jätavad pööningu ukse lahti, vargad võivad ju pööningulle minna.“

Kuid säääl polnudki pööningu ust. Säääl oli ainult harilik trepp, samasugune nagu teisedki.

Olin nõnda siis rehkendand valesti; mul oli veel üks trepp tõusta.

Kuid kui olin sellegi tõusnud ja seisin eenkojan, pidin ma pingutama kõike jõudu, et mitte karjatada. Sest ka see eenkoda oli valgustet, ja siingi polnud mingit avat pööningu ust, kuid uus trepp viis yles nagu äsjagi. Ja trepistiku aknast paistis kuu, ning see oli tuhkhall ja läiketü ning ebaloomulikult suur.

Tormasin trepist üles. Ma ei võind enam mõtelda. Vankusin veel yhe trepi yles ja veel yhe; ma ei arvand neid enam kokku.

Ma tahtsin kisendada, tahtsin äratada yles selle nõiut maja ja näha inimesi enese ymber; kuid mu kurk oli kokku nõõrit.

Siis tärkas mu meelega mõte, et võiksin lugeda nimesid uksestildel. Millised inimesed peaksid elama sen Paabeli tornin? Kuudam oli liig ähmane, tõmbasin tiku põlema ja sirutin selle yhe brongsist nimekaardi lähedalle.

Lugesin sääält yhe mu sõbra nime, kes oli surnud.

Siis vabanesid mu keelepaelad ja maa kisendin:

„Appi! Appi! Appi!“

* * *

See kisendus päästis minu, sest ta äratas mu hirmsast igaviku unest.

Hjalmar Söderberg.

Kogust „Historietter“ tõlkind Fr. Tuglas.

Virmalised.

Õõ. Taeva näitelaval püsis raske eesriie ees. Allilmas — vaatlemisruumis oli vaikus. Pigemini: ärev ootamine. Tunnid lendasid.

Kaua, kaua ootasin eesriide tõusmist... Lõpuks märkasin, et läbi viimase tõusis kuma, õrn ja saladuslik. Ja äkki... eesriie taganes, kui kokkukerit paberirull, ja taeva näitelava seisis punakas-roosas hiilguses mo ees. Polnud kulissee ega midagi sarnast — ainult roosakas valgus, punakas helk.

Nägin: sellest kujunes lage org, tagaseinas mäetipp violett punas. Orus olid maasse löödud otsapidi kaks oda, sadaviiskümmend sammu vahet. Vaikus.

Violett mäetippu ilmub jumalik Geta, käes väike kuld oda. Violett kiired tungivad läbi ta valge kehakatte — ta on taevalik!

Maapind lööb mürtsuma, raksuma, kõikumata. Sest orgu sammuvad kangelased, seisavad odade juures.

Esimene: auväärt vanamees hõbehalli habemega. Ta on täis jõudu ja rammu — ta lihased näivad rauast olevat. Väikuvail silmil möödab ta vastast.

Teine: paenduv ja salatugev, kui panter. Ta lihased töötavad, kui parem vedruteras. Külmalta heidab ta pilgu üle vanamehe.

Ülevallt aga vaatab nende pääle alla leegitseval pilgul jumalik Geta, kelle pärast algab võitlus.

Metsikus ägeduses kistakse odad maast ja nad lendavad vuhinal õhkü lõigates teine teisele poole.

Nooremehe oda jõudis sihile — tumeda mürtsuga tungis ta vana rinda... See vankus, vaarus, langes... langes läbi roosaka helgi ja taeva laotuse mustal foonil, põles tuhaks langedes, kui meteoriit...
Ja noormees? Jumalik Geta astus alla tema, kui võitja, juure, palmis käed ta kaela ümber ja ulatas talle omad huuled.

Kohinal tõmmati must eesriie näitelava ette.

Ma langesin unne.

VIII. 1920.

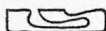
OLGA STOCKEBY.

Heidame puid „Lõkkesse“¹⁾, et see ei kustuks! — olgu meie hüüdsõna. Nüüd, kus uhkusega esimese aastapäeva puhul läind tegevusele tagasi vaadata võime, ei tohi meie siiski käsi rüppe lasta, õeldes: meie oleme küllalt teinud, tehku nüüd ka teised sama palju!

1) „Lõke“ — Koeru õppurühingu ajakiri.

See oleks sõgedus! Teisi halutoojaid ootama jäädes kärvaksime kindlasü külma kätte.

Suurte tuultega oleme võidelnud. Mitte vähe polnud neid, kes ei sallinud joovastavat lõkke-suitsu lõhna, kes, vihates ta leeke mustmühava metsa kohal, tahtsid olla kui öökuningad või salajased metsavargad. Kuigi meil korda läks võita neid tuuli mehise energiaga, peame siiski ikka enam ja enam heitma puid endi nooruslõkkesse, et see ei kustuks, vaid ligi tõmbaks ka eemalseisvad hämaruserüütlid, paisudes suureks tulemereks, mis hävitab nooruse võiduteelt kõdu-nend varemend, ja sulataks endi leekidesse kõik meie pahed ja nõrkused.

KUSTA JÕE.

Surm sygisene sydames.

*Mõttes palged,
hinges alged
nukruse ning musta mure.*

*Päevad helged,
tunnid selged
ära läind kui parved kure.*

*Hall on taevas,
syda vaevas. —
Tyhjad pilved pisaraist.*

*Lauge alla
valus valla
pääseb syssi palavaist
tundeist nondest,
mis on palveist
leegi ohvri altarilt,*

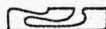
*mille yle
tyhjaks syle
puistub härdusvaludest*

*nukker syda,
ohver keda
piinat kurbus-haludest.*

*Ainus hyye,
hinge pyye
vabaneda, lahku tast.*

*Hyyd Su poole:
Enda hoole
võta mind kui haiget last! . . .*

(Sygis-tsyklist.)

A. JUHANSON.

Paradoksid.

I.

Karskusest.

Noorsoo ja rahva tuleviku nimel nõutakse igas töös vastutustunnet ja ohvrimeelt, kõrgeid sihte ja enesevalitsemist. Rahva tulevik ripub sellest, millisena noorsugu teda näha tahab ja meie rahvale on

tähtis, iseäranis tähtis just nüüd, millisena ta teda näeb, milliste sihtide eest võitleb. Seepärast vajab rahvas noortsugu, kellele oleksid suured ideed. 1917 a. märtsikuu ja sellele järgnevad revolutsiooni-päevad on jätnud jälgi meie noorsoosse. Tervendavalt ja elustavalt on nad mõjunud, kuid osalt ka eitavas mõttes. Meie rahvas on pääsnud vallate loidus, väsimus ja materialistlik vaim, mis võib meie rahva hukatuseks olla, kui sellele vastu ei astuta ja kui see suudab lõpulikult mürgitada meie noorsoo hinge. Südametunnistuse kaotanud rahvas moodustub südametunnistusetu isikuist. Viimased aga kaotavad oma südametunnistused juba nooruses. Sellepärast — olge valvel, noored!

Nagu ütlin, on viimasel ajal liiaks levinud meie keskel väsimus ja materialistlik vaim, mis ei ava kuigi roosilisi väljavaateid. Kuid suureks trööstiks on teadmine, et on tõusnud noorsugu, mis parem eelmisest põlvest. Meil on enam avarat elu, enam arenemisvõimalusi ja praeguses noorsoos on enam enesevalitsust ja ohvrimeelt (?), kui ennem. Sellele põhjale ehitame endi tulevikku. Sellega ühendusse säen ka karskusliikumises sisalduvad tulevikulabadused. Ma ei pea tähtsaks, kas see või teine isik on karsklane, vaid pean tähtsamaks asja eetilist külge, seda, et noored annaksid endi toetuse keeldumisele ja ohverdumisele. See ärataks austust ja lootust noorsoo vastu. Mida enam sarnaseid otsusi noorsoos tehakse, seda parem see meie rahva tulevikule.

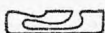
Praegusaaja ideelisemad jõud on altruism ja ühistunne. Nad võivad leida endile mitmeid avaldumiskujusid. Üks neist on karskusliikumine. See kuulub praegusaega — olevikku, on modern. Vabadus ei ole kunagi absoluutne, vaid nõuab vastutustunnet. Just noorsugu on rohuks selle rahva lõdevuse ja väsimuse vastu, mis püüab levida. See jõud, mis annab aluse praegu kõnealolevale liikumisele ja vahvustab ühiskonda, on usk ¹⁾. See oli usk, mis meile andis 24. veebruari 1918 ja seesama kihutas meid tagant 10. märtsil ja 25. oktoobril 1917. Usk oli põhiteguriks, mis eemale paiskas kõik vaenlased meie piiridest. Ja just väikerahvad tarvitsevad seda usku kõige enam. Sest ajalugu näitab, mis nad võivad, kui toetavad end selle usu päale, võttes abiks enese tahtmiste ja ihade piiramise — keeldumuse. Tuletagem meelde ajaloost Hollandi võitlust Hispaania ülevõimu vastu, või Belgia püsivust ilmasõja päivil, kus paremaks peeti maa merele ohvriks tuua, mitte aga vaenlaselle. Nii tuleb ilmsiks hädaohu silmapilgul rahva vaim, kui rahva iseloomu on rahupäevil tarviliselt teritet.

Karskusliikumine võidakse küll võita, kuid see ei sure. Sarnased

1) Usk sõna kitsamas mõttes. Autor.

on ka kõik teised suurte asjade eest toodud ohvrid. Nad tõusevad uuesti ellu, kui mitte enne, siis järgmise sugupõlve juures.

Meie teame alkoholi halbu omadusi ja nende tagajärgi, teame, et võideides nende vastu võitleme õiguse eest, sellega ka tuleviku eest. Iga eneseohverdumine tuleb asetada õiguse aluselle, et see täidaks oma otstarbe. Kuid ainult nõudmiste ülesäädmisest ei jätku. Kõige päält peab endas näitama ohvrimeelt. Kõige ülekohtusem on veeretada raskusi nende õlule, kes neid kanda ei suuda. Kui ses suhtes näidataks täit sääduspärasust ja kavakindlust, võidetaks ka austust neiski ringkonnis, kes nüüd veel aru ei saa rahva seesmisest enesekaitsest. Kõnealolevat küsimust — karkusküsimust — pean ma tähtsaks enesekaitse abinõuks, kuna see aitab meis säilida ja kasvatada vastutustunnet ja kindlust. See on samal ajal tähtis ühiskondlik küsimus. Ja ma ülistan seda noortsugu, kes suudab oma elu täita suurte ülesannete ning tööga. Meie peame looma rahuloleva ja õnneliku rahva — ainult sel teel kindlustame endi iseseisvuse. Et rahvas oleks olukorraga rahul ja õnnelik, selleks vaja kõrvaldada kõik väärnähtused, mis aga võimata, enne kui pole ots tehtud alkoholismil. Sel võitlusel on suur ja ebaisiklik — altruistlik ülesanne. Et temast sügavalt aru saada ja talle tõsiselt kaasa tunda, vaja vabandada väiklasest egoismist, vaja tõsta kõrgele endi ilusad ideaalid, kummardes harduses nende ette. Kunni see pole sündinud, räägime asjata paremast tulevikust, sest sennisel teel edasi sammudes saavutame ta vaevalt.

Teaater.

„Ugala“ — Viljandis

on vist kogu Eestis noorem teatriühing: algas tegevust läind aasta algul. Alguses hoidis n. n. „parem publikum“ end noorest teatrist häbelikult eemale, kuna praegu seda enam õelda ei või.

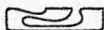
Mis „Ugala“ repertuaari puutub, siis on see, nagu provintsi teatril kunagi, õige kirju. Labaste ja armetute jantide keskel („Kui onu hullumajas käis“, „Pöörane mõte“ j. n. e.) lavasteti juba ühingu esimesil elupäivil ka tõsisemaid teoseid. Alati armastet tõmbetükina on repertuaaris püsind „Parvepoisid“. Algupärastest on — kui ma ei eksi — vaid Kitzbergi „Laurits“ ja Petersoni „Sõnajala õis“.

Tänuväärilisena teatriühingu „Ugala“ teenusena tuleb nimetada teatrikursusi, mis 1920 a. suvel ära peeti ja millest maa kui linna näitegruppide edustajaile maksuta osavõtt oli võimaldet. Lektoreina

olid kursusi juhatamas Hanno Kompus ja „Estoonia“ näitejuht Jung-
holz. Kursistide poolt kanti ette H. Kompuse juhatusel O. Wilde'i
„Salome“ — vabas looduses vanade lossivaremete dekoratsiooniks
olles. Salome osas esines Draamateatri näitleja pr. Parts, kuna
teised osad pääasjalikult viljandlaste käes olid. „Salomet“ mängiti
2 õhtut järgimööda rohkearvulisele publikumile. Ettekanne jättis
hoolsa juhatuse ja müstiliste dekoratsioonide tõttu vaatajaile häa
mulje. Isegi päälinna ajakirjanduses räägiti ettekandest kiitvalt.

Käesoleval hooajal on „Ugala“ repertuaaris nii mõnigi huvitav
ja väärtuslik teos. Eriti armastetakse lavastada vene kirjanikke töid.
Nii näituseks kanti hiljuti ette Leoniid Andrejevi „Meie elupäevad“,
Dostojevsky „Süüta süüdlased“ ja komplekt Tschehovi ühejärgulisi
nalje.

M. R.

Kirjandusest.

Sihi poole. Noorte usklikkude album. Sinise Risti
C. E. kirjandus- ja kunsti-toimkonna väljaanne. Tal-
linn 1920. 32 lehek.

Revolutsjooni tuulispää on oma töö teinud, andes ikka enam ja
enam ruumi poliitilisele ja kultuurilisele reaktsioonile. Viimaselle osu-
tab ka alatasa suurenev usuline liikumine. Isegi noorsugu, too käre-
meelne ilmaparandajate kogu, ei näi pääsvat sellest mõjust. Muidugi
tuleb arvesse võtta, et väga tihti sõnast „noor“ üsna teisiti aru saa-
dakse, kui see meil moeks, kuid käepärast olevad andmed näitavad,
et käesolevas albumis esinevad osalt ikka tõepoolest noored. Albumi
välimus on kena: paber hää, kaunistet rohkesti õige futuristlike joo-
nistustega, kuid sisu lugedes pettutud tahtmatult. Usuline kirjandus
võib vahel üsna sügavmõtteline ja sümpaatlik olla, kuid käesoleva
albumi kohta ei saa seda kahjuks mitte öelda. Kirjutused on liig
maru-kristlikku laadi, jättes rahuldamata neid, kes neist lootvad leida
vaid hõrna religiooslikku põhitooni, nagu see omäne modernimalle
usulikule kirjandusele. Siinsed kirjutused tunduvad aga katkeina
mõnest vanast äraiganud palveraamatust. Keeleliselt on tahetud olla
kohati õige modern, kuid tihti komistet, mis tõttu kogu kaustik
kubiseb õigekirjutus vigadest, plus terve rida trükivigu, mis lugeja
keeletunnet otse haavata võivad. Arvan, et keegi midagi kaotanud
poleks, kui see hulk hääd paberit määrimata oleks jäänud. Arvata-
vasti on siin ka „välisvaluuta“ tegevuses, sest egas sarnane asi ise
ennast ära tasu.

A. J.

Ajakirjandusest.

Aasta eest („Uudismaa“ № 1. II aastak. „Ääremärkused“) tähendin, et harilikult iga uus vool avaliku arvamise hindamise alusena 3 järku läbi elab: esimene, kus teda üleni ei tunnistata, teine, kus kirutakse ja kolmas — kiidetakse. Tollaljal arvasin noorsooliikumise II järku jõudnud olevat, sest ilmus mitu mahategevat kirjutust „Postimehes“. „Päevalehes“ j. m. Ja tööpoolest — ma ei eksinud, sest praegu oleme nähtavasti juba kolmandasse järku jõudnud, olles õpetajate enamuse ja pahempoolsema ajakirjanduse toetuse osalised. Iseäranis tuli see käesoleva aasta algul ilmsiks.

Parlamendi ja valitsuse vahetusel tekkis päevakorrale põhjalik murrang koolipoliitikas. Mitte ainult usuõpetus, mitte ainult haridusministri koht polnud see, mille pärast lahinguid löödi ja lüüakse, vaid kaalu pääl on kogu meie sennine koolipoliitika. Loomulik, et sarnane suur sündmus meie hariduslises elus elavat sulesõda ajakirjanduses välja kutsumata ei jätnud. Ühes sellega ei saadud mööda ka noorsooliikumisest, vaid teda tuli õige mitmel korral puudutada, millest järeldada võib, kuivõrd mitte-tähtsusetut osa viimane etendab. Kuna kirjutusi noorsooliikumisest rohkesti ilmunud, „Uudismaa“ kitsas ruum neid aga tsiteerida ei luba, tuleb leppida üleüldise ülevaatega.

Juba Õpetajate Päeva kirjeldustes kommenteeris iga leht ise moodi sääl ettetulnud kokkupõrget „Noorte pühade“ asjus. „Vaba Maa“ ja „Sots.“ kaitsesid noorsoo sõbralikku seisukohta, kuna paremp. lehed asjast kas vaikides ehk vastakale seisukohale asudes üle läksid.

Rohkesti tolmü sünnitas ka Tallinna keskkoolide õpil. esitajate koosolek, kus usuõpet. ja haridusmin. küsimust harutati. „Päeval.“, „Tallin. Teat.“ ja „Postim.“ nägid selles lubamatut poliitika kooli toomist ja kahtlustasid isegi noorsoo sõbralisi õpetajaid selle kasuks agiteerimises. Neile vastab „Vaba Maa“ № 21 teravalt H. Roos.

Ka õpilased ise tarvitasid ajakirjandust viimasel ajal rohkesti, endi mõtete väljendamiseks ja nende kaitseks.

Et kooli- ja haridusküsimustes alati opositsioon valitseb pahem- ja pahempooliste vahel, on paratamatu, olenematu sellest, kumb pool kunagi hariduspoliitikas võimul. Seda opositsiooni kaotada on võimata. Jääks ainult soovida, et see võimalikult kultuuriline oleks ja täies lugupidamises vastas poole põhimõtete kohta sünniks, kui see võimalik.

A. Lenotammi.

Noorsooliikumine.

Kristlik noorsooliikumine.

Pääle juba üleüldiselt tuttavate Kristlikute Noorerahva Seltside (Ameerika Noortemeeste Seltside eeskujul) on Eestis viimasel ajal levimas teine liik kristlikke noorsooseltse, nimelt üle ilma levinud evangelistlise karskusseltsi „Sinise Risti“ noorte usklikkude ühingu C. E. näol.

C. E. (Christian Endeavor — kristlik edasipüüdmine), mille eesmärgiks noori Kristuscelle võita, on üleilmne noorte usklikkude organisatsioon, millel liikmeid kõigist kristlikkest kogudusist praegu umbes 5 miljoni. Eestis on C. E. liikumine ainult mõned aastad vana. Sellekohaseid ühinguid on praegu 15 umbes 700 liikmega. Töö ühinguis on toimkondisse jaotet. Kirjanduse ja kunsti toimkond on senni 3 shapirografeerit ja ühe trükit „Sihi. Poole“ välja annud ja kavatses seda jätkata 3—4 kuu takka.

Õpetajate Päev (Tartus 3. ja 4. I. 1921) ja „Noorte Püha“.

Teatavasti oli Tartus 3. ja 4. jaanuaril s. a. Õpetajate Päev, mille päevakorda võeti ka „Noorte Püha“ Päätoimk. juhataja A. Juhansoniga referaat „Noorte Pühast“. Referaadile, kus käsitleti „Noorte Pühade“ tarvidust ja nende üleüldist kuju, kui ka tutvusteti eriti tänapäevase „N. P.“ kavaga, järgnesid ägedad läbirääkimised. Parajasti selleks ajaks sattus koosolekule meile juba tuntud h-ra J. Varrik, kes P. Põllu agaral toetusel kavatsuse mahategemiseks kõik rattad käima pani. Ja siis sündis ime: h-ra Varrik, kelle eestvõttel läinud kevadel E. N. Kasv. Seltsi Tütarl. gümnaasiumi õpilasi osavõtt Tartu Kooli. Liidu „Noorte Pühast“ ära keelati, esitas resolutsiooni, milles soovitati tunnistada kohalikud (ülelinnalised) noorte peod, mitte aga üleriiklikud, mille läbiviimine noorsoole üle jõu käivat. Üleüldine meeoleolu oli aga noorsoo-sõbralik. Tähenndeti tabavalt, et ülekohus oleks nüüd, kus noorsugu ise abipaluva käe sirutanud, õpetajaskonnal seda tagasi lükata. Võeti vastu h-ra Roosi ettepanek, milles noorsooliikumine tähtsaks kasvatuslikuks teguriks tunnistati ja talle igakülgne toetus lubati, kuna h-ra Varriku ettepanek läbi kukkus, kuigi võimalus oleks olnud mõlemaid ettepanekuid, mis sisuliselt üksteise vastu ei käinud, vastu võtta.

Kontvõõras.

Pärnu õppurkond ja organisatsioonid.

Alamal järgnevad arvud näitavad koolide ja klasside vahelkorda 15. nov. 1920¹⁾.

Kool	Klass ²⁾	Mees- õppurid	Neist org.	Nais- õppurid	Neist org.	Kokku	Neist org.	Organiseeritute %	
								klassis	koolis
Real- kool	IV	23	3	7	2	30	5	16,7 ^{0/0}	
	V	15	14	2	1	17	15	88,2 ^{0/0}	
	VI	9	4	9	3	18	7	38,9 ^{0/0}	
	VII	5	5	11	11	16	16	100 ^{0/0}	
	VIII	7	6	3	3	10	9	90 ^{0/0}	
		59	32	32	20	91	52		57,1 ^{0/0}
Kõrgem tütar- laste kool	IV	—	—	62	7	62	7	11,3 ^{0/0}	
	V	—	—	59	11	59	11	18,6 ^{0/0}	
	VI	—	—	43	19	43	19	44,2 ^{0/0}	
	VII	—	—	20	11	20	11	55 ^{0/0}	
	VIII	—	—	24	4	24	4	16,7 ^{0/0}	
		—	—	208	52	208	52		29,8 ^{0/0}
Real- gümnaa- sium	IV	69	6	25	4	94	10	10,6 ^{0/0}	
	V	55	14	23	6	78	20	25,6 ^{0/0}	
	VI	25	9	16	2	41	11	26,8 ^{0/0}	
	VII	11	3	6	2	17	5	29,4 ^{0/0}	
	VIII	10	5	7	5	17	10	58,8 ^{0/0}	
		170	37	77	19	247	56		22,7 ^{0/0}

Ülemal toodud arvud on kolme keskkooli kohta ja kõigiti huvitavad. Alles läinud tegevusaastal oli suurem hulk koolinoorsoo tegelasi real-gümnaasiumist. Usun, et viimane ka organiseeritute protsendi poolest teised koolid üle kaalus. (Kindlaid andmeid pole kahjuks käepärast). Tänavu on asi muutunud. Reaalkool on esimesel kohal, säält ka suurem protsent tegelasi.

Huvitav on tähele panna, kuis organiseeritute protsent, klasside kaupa alt ülesse minnes, tõuseb.

Reaalkoolis jõuab ta maksimumini VII. klassis ja langeb VIII. kl.

1) Omal ajal saatis Ülemaaline Õ. N. Keskbüroo sarnased küsimuslehed laiali, lootes sel teel saada huvitavat materjaali, kuid et suurem osa maakondi keskbüroist vaevaks ei võtnud neid korralikult tagasi saata, ei tulnud sellest midagi välja. Need huvitavad arvud võiksid praeguste noorsoo keskkorralduste tähelepanu osaliseks saada. A. J.

2) Parallellklassid on ühte arvatud.

10 % võrra. Torkab silma VI. kl., nagu vaenelaps, oma 38 % — ainus erand meie õppurkonnas. . .

Kõrgemas tütarlaste koolis tõuseb organiseeritute protsent maksimumini samuti VII. kl. kuid langeb VIII. kl. peaaegu 40 % võrra. Nähtavasti on naiste elumured lõpuklassis õige suured.

Mis puutub realgümnaasiumi, siis tõuseb sääl organiseeritute protsent järjekindlalt, jõudes kulminatsiooni punktile VIII. klassis.

Kokkuvõttes on meie õppurkonnast organiseeritud keskmiselt 30%.

Soovitav oleks, et teistes linnades ka arve kogutaks, sest viimased pakuvad õige ülevaatlikku pilti.

V. B.

Kroonika.

Tartu õpilasühingud.

Tartu Eesti Koolinoorsoo Liit

on viimasel ajal pea igasugusest tegevusest loobunud, kuna „Noorte Püha“ eeltööd kogu jõu ära tarvitavad. Enne jõule kutsuti ühes Liidu kongressiga eriline „Noorte Püha“ kongress kokku, kust osa võtsid ka koolide esitajad, igast klassist 2, kus „N. P.“ kava üldjoontes läbi harutati. Koolin. Liidu kongressil olid vähemtähtsad küsimused päevakorral, nagu aruanded, eelarved jne. Muu seas harutati ka Lõuna-Eesti koolinoorsoo Liidu loomise küsimust, mis aga lahtiseks jäi, kuna esitajad säält, kus neid selle küsimuse lahendamisel kõige enam tarvis, pundusid. Sama päeva õhtul peeti veel juhatuse koosolek ära, kus „Noorte Püha“ Päätoimkond valiti ja ligemaid ülesandeid harutati. Kogu tegevus seisab põhimõtte alusel: jääda võimalikult väheste ja jõukohaste ülesannete juure. 1. II. 20. korraldelti avalik kõnekoosolek, kus kõnelesid: A. Juhanson „Koolipolitika pöördepunktil“ ja A. Piller: „Koolinoorsoo Liidu reorganiseerimisest.

E. N. Liidu Tartu Osakonna

korraldusel on peetud senni järgmised avalikud kõnekoosolekud:

10. X. kõneles O. Reinthal teemile: „Kas edasi minna või tagasi pöörata“, (3. X. jäi sama kõne kuulajate puudusel pidamata).

17. X. kõneles Cand. hist P. Treiberg: „Humanitaar hariduse tähtsusest“, õige populaarselt, sellega kõigile arusaadavalt ainet käsitades. Kuulajaid keskmiselt (umbes 30—40).

24. X. kõneles õpet J. Rimmel „Kunsti filosoofiast“. Kuulajaid haruldaselt rohkesti (üle 100), kuigi kõne üsna vähe uut pakkus.

14. ja 21. väljakuulutatet koosolekud jäid kõnelejate mitteilnumisel ära. 23. I. 1921. B. Pravdin: „Поэзия Бальмонта“.

Ka korraldas Osakond 8 tunni kestvused kunsti ajaloo loengud, Lektoriks õpet. J. Rimmel.

Viimasel ajal elab Osakond suuri seesmisi torme üle, mille tagajärjed veel selgumata.

Treffneri gümn. asuvad ringid.

„Ilmarine“ asutati 1917 a. vara kevadel, baseerides Aleks. gümn. 1916 a. asutat Eesti soost õppurite rühmale, olles sellega teataval määral revolutsiooni aegsete saavutuste produkt. Intensiivsem tööaeg algas ringis 1919 a. sügisega. 1919—1920 a. korraldati umbes paarkümmend omavahelist loengut ja referaati, anti välja 7 num. kirjanduslist ajakirja ja albumi „Noorte hää!“ ja 2 num. kirjandus-kunstilist albumi „Virvad“. Häid tagajärgi saavutati ka spordi alal: korraldati igapäevased spordi harjutused, esineti „Noorte pühal“ kergespordi võistlustel häide tagajärgedega ja korraldati sügiseseid linna keskkooliõppurite vahelised spordivõistlused, kus „Ilmarine“ üksi üle poole punktidest võitis. Pääle selle võeti osa S. S. „Kalevi“ poolt korraldat suvistest kergespordi võistlustest ja sügisest murdmaa jooksust. Silmaspidades, et ringis olid liikmeiks peaaegu kõik Treffneri gümn. õppurid, otsustas viimane pääkoosolek häälteenamusega ringnime muuta pro Ö. R. „Ilmarine“ — Treffneri gümn. Ö. R. „Ilmarine“ ringi sihti endiseks jättes, kuna gümnasiumi poolt toetust lubati, mis avaramaid väljavaateid lubab.

„Leekid“e likvideerimine. Ö. Ü. „Leegid“ töötas esialgu kooliringina, muutus aga pärast koolidevaheliseks. Tas olid koondunud väga mitmesuguste huvidega isikud ja jagunes sellepärast rühmisse, mis aga tegevust killustas. Tekkisid keskbürood, liidud ja uued erihuvidele vastavamad ja sellepärast ka eluvõimsamad ringid, ning „Leegid“ oma viie olnud põhikirjaga likvideeriti. Raamatukogu ja varandus anti üle „Ilmarisele“.

„Füüsika-Matem. ja Loodusteaduse Ring“. Sel aastal korraldat üksikud referaadid ja ekskursioonid, lugemislaud ja malelaud. Võistlustööd auhinde pääle välja kuulutat, teemade pääle: 1) Milles avaldub „võitlus olemasolu eest“ kodumaa taimkonnas. 2) Kodumaa geoloogilised formatsioonid. 3) Piiri teooria tarvitamisest aritmeetikas ja geometrias. 4) Positiivsete täisarvude juhusel maksvate reeglite üleüldistamine arvu mõiste laiendamise korral. Ringi korraldusel hakkas ilmuma teaduslik ajakiri „Archimedes“.

„Spordi Ringis“ on korraldat järjekindlad harjutused vanemale ja nooremale grupile, kummalegi 3 tundi nädalas instr. E. Lepp'a juhatusel.

Ringi varanduse hulka kuulub 23 p. suuske, 3 kelku ja muid spordi riistu. Liigete arv ulatab sajani.

Õ. Ü. „Noorus“ ja E. R. „Noorus“ ei ole sel aastal veel tegevusse ärganud.

„Miilang“, omal ajal üks kõige elujõulisemaist ringest, on tegevuse lõpetanud, olgugi et ametlist likvideerimist ei ole olnud. Niisama ka

„Tsentrum“ kes sama ruttu kadus, kui tekkis.

Õpetajate Seminaari õppurkonna läinud aasta tegevus.

Tagasi vaadates Tartu Õp. Seminaari õppurkonna 1919/20 aasta tegevusele võime julgesti selle kohta kiitvale seisukohale asuda. Tööd on eneseharimise mõttes hoolsasti tehtud. Seminaari juures asus kolm ringi: Humanitaar, Loodusteaduse ja Kirjanduse ring, milledest kaks esimest on õpparite ja õppurite omavahelised, kuna Kirjanduslikku ringi kõik õppurid kuulusid.

Humanitaar ring, ajalooõpetaja hr. P. Treibergiga eesotsas, suutis kõige enam ära téha. Ring oli umbes 70 liikeline, mille hulgas 9 õpparit. Referaate oli rohkesti, milledest tähtsamad oleks: „Humanitaarteaduste tähtsusest“ — P. Treiberg, „Humanism“ — J. Rööp, „Referendum“ — E. Roots, „Venemaa maaseadus“ — H. Blaubrück, „Toomas Moorus“ — Hend. Kalda, „Revolutsiooni mõju ja tee sotsialistlikku ilmakorda“ — R. Pälson, „Rousseau“ — Aug. Kisa ja Aug. Leht, Ühisriike ja Schveitsi riigikord — V. Kõiv, „Sissejuhatus filosoofiasse“ — K. Kurvits, „E. V. Põhiseaduse eelnõu — E. Roots, „Täidesaatva võimu korraldus“ — F. Linnamägi, „Kodanlised õigused“ — M. Volt, „Kiriku ja riigi vahekord“ — P. Treiberg, „Agraarreform Prantsuse revolutsiooni ajal“ — Hilda Hansen, „Internatsionaal“ — Pälson, „Saksa riigi põhiseadus“ — Linda Nagland.

„Loodusteaduse“ ring, mis loodusloo õpetaja h. J. Rumma eestvõttel asutati, pidas järgmisi referaate: „Teekond planeetide ilma“ — F. Linnamägi, „Päike, Merkuur, Veenus“ — Aug. Leht, „Liokolsky rakett“ — F. Linnamägi, „Saturn“ — A. Karafin, „Jupiter“ — Linda Nagland, „Mars“ — Linda Leemann, „Uraan ja Neptun“ — H. Kalda.

Kirjandusring „Kuma“ jatkas oma tegevust, mis 1916 aastal Vene seminaaris juba alguse sai. Ringi produktsioon on 18 nummert kuukirja „Kuma“ ja mineval aastal referaat F. Tuglase „Teekond Hispaania“ — Jaan Kask.

Praegu jatkavad kõik ringid oma tegevust.

August Areld.

Tartu Kommertskooli Õpilaste Ringi

tegevus on üsna loid. Sektsjoone on nimepidi õige rohkesti, kuid ükski ei tööta tõsiselt. Esimene poolaasta kulus terveni varanduse jagamise pääle

Realkooli Õpilaste Ühingu (enne olid koolid ja ring ühine). Varandus-
liselt on Ring võrdlemisi hääs seisukorras, iseäranis raamatukogu poolest.

Õppurite Eneseharimise Rühm

tegutseb endiselt oma ette, pidades referaate pea iga nädal kord. Kevadel
kavatsetakse ta tegevus lõpetada, kuna suurem osa liikmeist keskkoolist
lahkub. Lõpuks ilmub tegevuse ülevaate album.

Tartu Koolidevaheline Õpilasühing,

mis hiljuti asutati, pole veel millegi silmapaisvamaga esinenud, kuid seda
paremad on tulevikulootused. Ühing seisab omavahelise isetegevuse alusel,
jättes kõrvale avalikud ettevõtted. Ühingu väljaandel ilmub shapirografeerit
ajaleht „Tõuge“.

Eesti Tütarlaste gümnaasiumi

VII ja VIII kl. õp. Ring (ainuke ses koolis kus üle 1000 õppuri) elab
ka tasahilju. Põhikirja järele on ringi sihiks eneseharimine ja vahekorra
loomine õpetajatega. Eneseharimise alal on tähtsamaks ettevõtteks ringi
kodukorra väljatöötamine, mille kallal ringi asutamisest (1919 a.) pääle
agarasti tööd tehakse ja mis nüüd lõpu poole jõudmas (!), vähem tähtsad
on ringi kestusel korraldet kaks referaati 1) „Spordi üle“ peetud 1919 a.
2) „Naise psükoloogia“ peetud 1920 a. Ka on „eneseharimise“ mõttes
otsustet T. E. Koolin. L. edustajat mitte saata. Vahekorra loomises õpetajatega
ei ole suuremaid tagajärgi saavutat. Üleüldse ei olevat veel ühtki õpetajat
ringi koosolekuil nähtud.

Tartu Tütarlaste gümna. (end. Naisgümna.)

„Spordi ringis“ suuremat tegevust spordi alal praegu pole. Peetakse
vahest lumesõda.

„Kirjanduse ringi“ asutamine on käsil, millest rohkem huvi
tuntakse.

On tekkind uus Spordi ring „Union“. Ring on koolide vaheline.

E. Koolin. Keskliidu Sekretariaadi tegevus.

Et E. K. K. Sekretariaat senni ainult pisemate ülesannete kallal tegut-
senud, siis pole tema olemasolust ega ülesandeist paljudel kuigi selget
ettekujutust. E. K. K. Sekretariaat (5-e liikm.) valiti II. Ü. Ö. N. Kon-
gressil ja oma tegevust algas ta Ü. Ö. N. Keskbüroolt asjaajamise üle-
võtmisega I. Asemikke Kogu koosoleku otsuste põhjal. Vastandina Ü. Ö. N.
Keskbüroole on Sekret. ainult täidesaatev organ, kuna määrusandlisena
Asemikke Kogu esineb. Nii on ka seisnud Sekret. töö pääasjalikult ainult

II. Ü. O. N. Kongressil ja Asem. Kogu koosolekul vastuvõet otsuste täidesaatmises, välja arvatud mõned Sekret. enese initsiatiivil elluviidud küsimused.

Senni on järgmiste ülesannete kallal tegutsenud:

1) noorsoo kirjastus-ühisuse asutamine, mis aga praktilisil põhjusil alles läbiviimata. Viimane Asemikke Kogu koosolek kohustas selleks Tartu Koolin. Liitu.

2) lipu ja märgi kava väljatöötamiseks on pööratud noor-kunstnikkude poole, kuid esialgu väheste tagajärgedega. Viimane Asem. Kogu koosolek kohustas selleks Tallinna Koolin. Liitu.

3) õppur-sõdurite ja ühingute mälestusalbumite väljaandmise mõte, mis esialgu tarvilikuks tunnisteti, likvideeriti, kuna see praktiliselt läbiviimatu.

4) Ü. O. N. Keskbüroolt ülevõetud ankeetlehtede väljasaatmine katkesteti, kuna need otstarbekohatud.

5) noorsoosse puutuva statistilise materjaali kogumise alal pole midagi korda suudetud saata.

6) ühingute ja liitude organiseerimisalal on sama vähe suudetud korda saata.

7) läbikäimine väljamaa iseäranis Soome noorsooga, on elav olnud. Võeti osa esitajate kaudu läind suvel Soome K. N. Liidu kongressist, tehti leping Soome ja Eesti Koolin. Liitude vahel, määrati alaline esitaja S. K. N. Liidu juure (is. Janno — Helsingis), astuti vastavale lepingule allakirjutamisega *Fraternitas Concordia* liikmeks.

8) Keskliidu ainelise seisuk. parandamiseks on toetust palutud Haridusministeeriumilt ja E. Karskurs. Keskoimekonnalt, kuid tagajärjetult. Isegi kõige paratamaid Sekret. väljaminekuid pole suudetud terveni katta, nii et kassas miinused. Ainukeseks sissetulekuhallikaks oli ühekordne toetusmaks ringk. liitudelt ja 10% minevakevadiste kohalikkude „Noorte Pühade“ puhtast sissetulekust, kogusummas umbes 3500 m.

Pääle rahapuuduse on Sekret. töö kannatanud ka liikmete sagedase vahetuse all. Kongressil valit. liikmeist on püsind kohal ainult 2.

Saaremaalt.

Saaremaal on üks keskkool, mis asub Kuressaare linnas, nime all „Saaremaa Eesti Ühis-gümnaasium“. Koolis on ligi 350 õppuri. Kevadel a. 1919 asutati kooli juures „Õpilaste Liit“, kus ligi 40 liiget oli. Huvitus liidu vastu on kaunis suur, mida liikmete arvu tõusust järeldada võib. Liidu tegevus mõõdaläinud aastatel seisis kirjandus, matemaatika, perekonna õhtute ja referaatide korraldamises. Pääle selle edendeti sporti, kunsti ja muusikat.

Käesoleva aasta alguses oli liit täiesti välja suremas, sest et õpparid takistasid liidu tegevust. Pääkoosolek otsustas valida Vilistlaskogu, kes

kaasa aitaksid takistusi kõrvaldada. Oppari! andsidki järele ja liit võis jälle tegevust alata. Korraldeti üks perekonnaõhtu, kus laulude, deklamatsioonide ja näitemänguga esineti. Kavatakse kevadel korraldada „Noorte Püha“, mille tarvis praegu eeltööd käimas.

„Õpilaste Liit“ jaguneb 6 ringi, nim.: kirjanduse, muusika, matemaatika-füüsika, näite ja spordi.

Huvitus spordi vastu on meil suur, kuid puuduvad abinõud. Praegu kus välised harjutused võimatud, tuleks saalis harjutada. Koolis on suur saal, kuid sõda on sinna oma jäljed jätnud: kus enne igasugused võimlemise abinõud olid, on nüüd neli tühja seina. Koolivalitsus ei katsu ka seda auku katta, ehk see küll iseäralist raskust ei sünnitaks. Selle pääle vaatamata teevad meie sportlased tööd, teevad kõik mis võimalik, sest igal-ühel on selge spordi kasu.

K. N.

Viljandist.

Suured ideed on paaril reaalgümnaasiumi IV kl. õppuril pääs: tehakse agaralt tööd üleriiklise keskkoolide õppurite ajakirja asutamiseks! Asjaga ollakse juba kaunis kaugel; isegi nimi olla juba valmis: „Helinad“¹⁾...

Ajakirja sihtidest on mul kahjuks vähe teateid. Teatakse rääkida, et üks pääeesmärk olla konkurents „Uudismaaga“ (sic!). Üleskutsed kaastöö saatmise suhtes käisid õppurite keskel ringi; kas ja kui palju juba vaimusünnitusi toimetajaile kokkú vooland, ei ole teada²⁾.

Pühap. 12. det. 1920 oli Viljandis korraldett n. n. kristliku noorsoo püha, mis selles seisis, et kirikus rida pastoreid, kes jutlust ütliid, noorusest kõnelid ja et „Koidus“ oli pääle lõunat kõne-koosolek, kus kõnelid hrad Lattik, Steinberg (praost), L. Raudkepp (Tallinna keskkooli direktor) ja Sternfeldt määratumalle rahvahulgale. Osa kõnedest olid vaid ilusad jutlused, kuna mõned kõnelejad — Raudkepp ja Steinberg — huvitavate kõnedega esinesid. Viimane rääkis esimesest üleilmisest kristliku noorsoo kongressist Pariisis, millest referent Eesti esitajana osa võttis.

Asutati Kristlik noorsoo ühing. Liikmeks astus esialgu vähe noori.

25,000 marka otsustas Viljandi maakonna nõukogu omal viimasel istangul määrata ühekordseks abirahaks Eesti Noorsoo Liidu Viljandi osakonnale.

Eks ole see ilus näitus sellest, kuidas mõnel pool vanemate ringkonnas noori ja nende tegevust hinnatakse. Ignotus.

E. N. L. Pärnu Osakonnast.

Meie suurema organisatsiooni — Noorsoo Liidu — liikmete arv on praegu poolteise saja ümber. Töötavad praegu järgmised sektsioonid:

1) „Uudismaa“ toimetust tervitab agarat kaasvõitlejat!

2) Viimaste teadete järele on esimene number juba ilmunudki. Toim.

1) loodusteaduse sekts. „Natuur“, 2) poliitilis-ajalooline sekts., 3) näitesekts., 4) mees- ja naisspordi sekts. ja 5) laulukoor.

Siinamaalne iseseisev töötamine on ära näitanud, et pole suuremat tagajärge ühegi sektiiooni töö, kui puudub juhataja s. o. vanem isik, kes asja täiesti tunneb, seletust annab ja materjaali kätte juhatab.

„Natuur“ on põhikiri ja kodukord. Esimene on õige laialine ja näeb sektiiooni sihti eestkätt kodumaa looduse igakülgse tundmaõppimises ja tähelepanelikkuse kasvatamises, sest viimane on korraliku teadusliku töö juures püüdnud.

Poliitilis-ajalooline sektiioon on oma alguse saanud õieti juba läinud aastal. Siis oli meil umbes sarnase sihiga sektiioon. Kuid juhataja puudusel ei suudetud asjale sisu anda. Tänavu on lugu parem. Sekts. tegevust juhib hr. A. Podrätšik (reaalgümnaasiumi ajaloo õpetaja¹) ja liikmeiks on suur hulk endisi ja praegusi tegelasi.

Näitesekts. juures on kaunis rohkearvuline laulukoor hr. Murdengofi juhatusel. Töö edukus kannatab ebakorrektsuse all, sest teatav osa lauljaid arvavad hääks õige tihti puududa.

Naisspordi sektiioon töötab korralikult — juhatab prl. Korhonen. Meesspordi sektiioon sai alles hiljuti turnisaalis tunnid. Juhatab — sõjaväe instr. hr. Kask.

Hr. A. korraldusel olid võimlemise, plastika, tantsu jne. kursused. Viimastega pidid käsikäes käima sellekohased selgitavad loengud, kuid neist pole siinamaani midagi kuulda olnud . . . Õppurid võtavad kõige suuremal määral osa tantsu kursusest. Nähtavasti on tantsu elus kõige rohkem vaja!

Haledal järjel on sport koolinoorsoos. See muidugi ei tähenda, et huvi puudub. Seda on, kuid puudub ettevõtlikkus. Noored ei suuda siin peagu midagi parata, sest puudub aineiline tugevus — ei jõua muretseda spordi riistu. Koolel on ainult jalgpallid, reaalgümnaasiumil — õnnelikul, pääle selle suusad. V. B.

Räpinast.

Noorte Ühing pidas 22. jaan., kohaliku reaalgümna. saalis oma esimest aastapäeva. Pidustusel viibisid pääle ühingu liikete veel kutsutud auvõõrad — reaalgümna. õppurid j. t. seltskonnategelased. Aastapäeva avas pidulikult Ühingu esimees Joh. Konsap, kes organisatsiooni tarvet, kui ka läbielamisi, kogemusi selgitas. Kõnele järgnesid hümn, deklamatsioonid ja muusikalised ettekanded. Lõpuks peeti veel kõnesid, kus esinesid H. Otsmann „Noorus, kui kasvamise ja töötamise aeg“; ja reaalgümna.

1) A. Podrätšik suri hiljuti. Temaga kaotas Pärnu õppurkond oma parema sõbra.

õppar R. Reimann selgitas noorte ja vanade vahekorda, missugune ta peaks olema. Aastapäevaks ilmus ka Ühingu aegkiri „Sälvus“ juubelnumbrina.

Pääle ettekannete oli omavaheline koosviibimine, kust kooslijad lahkusid ülihääs meeleolus, sooviga, et edaspidi iga aasta korduks aastapäev, uue jõu ja värskusega, olles ühingu intensiivse töö tunnismärgiks!

* * *

18. jaan. käisid H. Otsmann ja Joh. Konsap Rápina Noorte Ühingu volitusel kohaliku Kõrgema algkooli juures noorsoo organisatsiooni asutamas. Esimene kõneles „Noorsoolikumisest“, kuna viimane Noorte Ühingu tegevust pildistas.

Ruumikas klass oli õpilasi tungil täis ja kuulati kõnelejaid suure tähelepanuga. Koolijuhataja oli vastutulelik, mis oletada lubab, et ellukutsutud organisatsioon tegevõimsaks saab.

H. O.

Pärnu-Jakobi kõrgema algkooli Õ. Ü. „Leek“.

Ühing asutati 1920 a. sügisel. Liikmeid on 64.

Ühing annab välja käsikirjalist ajakirja „Noorus't“, millest ilmunud seni 10 nummert, iga nr. 1—1½ kirjutus poogna suurune. Koosolekuid on peetud 4, 1 referaat ja üks perekonna õhtu.

Õppurite seas puudub huvi igasugu tegevuse vastu. Asjast huvitet on ainult kogu III ja IV kl. õppureid.

Koosolekul 21. jõulukuul 1920. võeti muuseas vastu: lugemiselaua asutamine ja kirjanduslise albumi väljaandmine, mis lähemal ajal teostetakse. Pääle selle peeti tarvilikuks loengute korraldamine, mille korraldajaiks otsusteti õpetajaid kutsuda. Asutati veel kirjanduse-kunsti osakond, mille liikmeiks astusid asjast huvitet III ja IV kl. õppurid.

J. Andreller.

Uus Õppurühing Väike-Maarjas.

Senni oli V.-M. Realgüm. n. n. „Õpilaste Selts“, mis oma kantseleiliku korralduse tõttu kiratses.

Tänavu sügisel astusid kümme-kond energilist õppurit kokku, kes „Õpilaste Seltsi“ kitsastes raamides töötada ei tahtnud ja säädsid uue, avarama, laialdast eneseharimist võimaldava Ühingu põhikirja kokku (registreeriti Rakvere Koolinoorsoo Liidus). Kõik õppurid astusid „Õpilaste Seltsist“ välja ja tulid uude ühingusse üle, mille tõttu viimane oli sunnitud tegevust lõpetama, ühtlasi „Õp. Seltsi“ varandust uuele ühingule üle andes. Ühing kavatseb sel aastal hulga referaate pidada ja annab käsikirjalist shurnaali välja, millest osavõtmine kaunis elav.

„Uudismaad“ tellitakse suurel arvul.

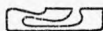
J. Meerits.

Karula-Vissi reaalgümnaasiumi õppurid

asutasid läinud aastal Valgast tulnud õpilaste ühingu esitajate eestvõttel III, IV ja V-da klasside ühingu „Nooruse“. Kuid miimesuguste mõtete lahkuminekute ja õpetajate skeptiliste vaadete pärast likvideeriti ühing, ilma et ta suuremat tegevust, -väljaarvatud mõned pidud, oleks avaldanud.

Kevadine õppereis kodumaa tundmaõppimiseks jäi raudtee streigi pärast (?) ära.

Gustav Päss.

Eesti Koolinoorsoo Keskliidu „Noorte Püha“.

Üleüldine kava.

E. Koolin. Keskliidu „Noorte Püha“ on kavatses järgmisel alusel:

1) Pidustused on üleriiklised ja peetakse Tartus. Osa võtma kutsutakse ka naaberriikide noorsoo edustajad.

2) Pidustused peetakse Haridusministeeriumi loal kohe pääle õppetöö lõpu ja kestavad 3 päeva.

3) Pidustusist kutsutakse osa võtma nii aktiivselt kui passiivselt kõigi keskkoolide, neile õpekava poolest vastavate kutsekoolide ja kõrgemate rahvakoolide õpilased. Ka rahvakoolide õpilased võivad osa võtta, kui nad selleks soovi avaldavad, kuid nimelisi kutseid neile ei saadeta.

4) Pidustuste korraldamiseks ja eeskava sooritamiseks valis Tartu E. Koolin. Liit E. Koolin. Keskliidu ülesandel Päätoimkonna, mis jaguneb, vastavalt eeskavale, eritoimkondiks. Iga „Noorte Pühast“ osavõtva kooli juures väljaspool Tartut tuleb luua alatoimkond (kus õppurühingud olemas, sääl nende juures, kus mitte, sääl klasside ja õpetajate nõukogu esitajaist), kes Päätoimkonnaga alalises ühenduses. Linnades, kus Koolinoorsoo Liidud olemas, oleksid alatoimkonnad viimaste juures.

5) Pidustuste läbiviimisel tahetakse töötada kõige ligemas kontaktis õpetajajaoskonnaga ja koolivalitsustega. Juriidilise vastutuse Päätoimkonna tegevuse eest võtab Tartu E. Koolin. Liidu Vilistlas-kogu enda pääle.

Eeskavas on senni ette nähtud:

1) III. E. Koolin. Keskliidu (üleriikline) kongress, kust osa võtavad saadikutena kõigi õppurühingute esitajad iga 50 liikme kohta. I. Päevakorras pääle organiseerimisküsimuste referaadid: spordist, tehnikast, skoutismist, malemängust, karskusest, esteetilisest elementist koolinoorsoos ja koolinoorsoo kultuurilisist ning seltskondlisist ülesandeist.

2) Spordi olümpiaad (kestab veidi kauem enne ja pärast „N. P.“) Eeskavas: võimlemine mees- ja naisgruppidele, vabad harjutused ja nende võistlus, üksik- ja gruppivõistlused parredel, rekil ja hobusel, mängud, kergesport, hüpped, visked, veesport jne.

3) Laulupidu. Esineb üleriikline õpilaste laulukoor, linnade ja koolide laulukoorid, orkestrid jne.

4) Rongikäik läbi linna spordi platsile ja skoutide paraad. Võtavad osa koolid, skoudid ja õppurühingud, igaüks oma lipuga.

5) Kirjandusõhtu. Esinevad õpilased endi ilukirjandusliste algupäranditega.

6) Õpilaste tööde näitus. Pannakse välja igast koolist ja klassist paremad joonistused ja käsitööd. Pääle selle väljaspool kooli tehtud joonistused, käsitööd, kollektsoonid jne.

7) Dramaatiliste ettekannete õhtu. Etendetakse mõni pikem näidend.

8) Segaeeskavaga lõpupidu: laul (koorid ja soolo), muusika (orkestrid ja soolo), plastika, deklamatsioon jne.

9) Maleturniir.

Väljaspoolt Tartut tulijaile muretsetakse korterid ja tutvustatakse linna vaatamisvääriliste kohtadega.

Tartus, Riia t. 2.

„Noorte Püha“ Päätoimkond.

„Noorte Püha“ Päätoimkonna koosseis ja tegevus.

E. Koolin. Keskliidu Asemikkude Kogu ülesandel valis Tartu E. Koolin. Liidu Juhatus 6. XII. 20. 11 liikmelise päätoimkonna: A. Juhanson (juhataja), L. Kangur (abi), J. Nirk (sekretär), K. Karuse (kassahoidja), A. Piller (spordi olümpiaadi komisj. juhataja), E. Rätt (näituse kom. juhat.), M. Jürna (kirjandusõhtu k. j.), J. Saul (segaeeskavaga pidu- ja dramaatil. ettekan. õhtu k. j.), A. Simson (korterid k. j.), O. Reintal (linnaga tutvustamis kom. j.) ja E. Leppik (lalupeo kom. j.). Hiljem koopteeris Päätoimkond ise veel enda täieõiguslisiks liikmeiks: J. Samarüütel'i (lalupeo k. j., keeldunud E. Leppik'u asemele), A. Lüüs'i (rongikäigu k. j.) ja K. Lukats'i (maleturniiri k. j.).

Kommisjonide juhatajad moodustavad ise 3–7 liikmelised komisjonid, kelle koosseisu Päätoimkond kinnitab. Komisjonide moodustamine on lõpule jõudmas.

Senni on Päätoimkond poolt välja töötet üldised alusjooned ja kava mille põhjal Haridusministeeriumilt luba saadi ja mis kõigi kavas äramärgit koolide õpetajate nõukogudele seisukoha võtmiseks kätte saadeti. Et Õpetajate Liit kevadel ka koolinäitust umbes samadel

alustel, mis „Noorte Püha“ kavas ettenähtud, korraldada kavatseb, siis pööras Päätoimkond tema poole ettepanekuga katsuda leida kokkuleppevõimalusi, et näitust ühiselt korraldada, mis tema hää kordamineku enam kindlustaks. Läbirääkimised Õpet. Liidu Juhatusga jätkuvad alles. Praegu on alatoimkonnad ligema kava välja-töötamise kallal ametis, tehes seda kõige ligemas kontaktis õpetajaskonnaga.

Koolin. Liitudelle, õppurühinguile ja koolidelle.

„Noorte Püha“ Päätoimkonna otsuse põhjal tulevad luua „N. P.“ alatoimkonnad kohalikka olusid arvesse võttes:

1) linnades Koolinoorsoo Liitude juures (kus need olemas, kus mitte, sääl iga kooli juures, kusjuures soovitav neil isekeskis ühenduses olla).

2) koolides, kus õppurühingud olemas — nende juures. Tarbekorral võib toimk. aset täita ka ühingu juhatus.

3) koolides, kus õppurühinguid pole, vanemate klasside ja õpetajate nõukogu esitajaist.

Ka Koolin. Liitude ja õppurühingute juures asuvail toimkondil tuleb töötada käsikäes õpetajaskonnaga. Asjaajamises tuleb silmas pidada täit korrektsust ja täpikäelsust.

Toimkonna loomisest tuleb otsekohe Päätoimkonnale teatada. Viimase poole pööratagu ka kõigi järelepärimistega „N. P.“ asjus, välja arvatud kongress, mille korraldamine sekretariaadi käes

E. Koolin. Keskl. „Noorte Püha“ Päätoimk.

Juhataja: A. J u h a n s o n.

Sekretär: J. N i r k.

Üleskutse õpilasile.

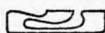
Hiljuti pööras „Noorte Püha“ Päätoimkond koolijuhatajate kaudu kõigi kesk- ja kõrgem. rahvakoolide õpilaste ja õpetajate poole ettepanekuga, asuda koha pääl viibimata tarvilisi eeltöid tegema, selleks kasutes kas õpilasühingu juhatus või selle puududes, luues klasside ja õpet. nõukogu esitajaist toimkonna. Praegu puuduvad alles teated, kuidas reageeris õppurkond selle pääle kusagil pool. Sellepärast pöörame siinkohal uue üleskutsega igale poole, kus veel algust pole tehtud, seda viibimata teha. Üleriikline „Noorte Püha“ — see on meie kauane unistus, ja nüüd, kus see omandamas reaalse kuju, ei tohi keegi selle västu külmaks jääda. Aega pole enam palju — ainult mõni kuu. Sellepärast rutatagu igal pool. Kaa-lutagu läbi, millega võidakse esineda ja teatetagu sellest Päätoimkonnale.

Üleriikline „N. P.“ — see olgu massiline pidustus. Mitte ainult üksikud saadikud ja esitajad, vaid koolid in corpore olgu kohal. Ei tee

seda koolid aga mitte, siis ärgu õpilasühingud tukkugu, vaid võtku asja korraldamine terveni endi kätte. Kuid — pidustusile sõit nõuab raha! iscäranis praeguse kalli raudteesõidu juures. Hinnaalanduse pääle ärgu lootma jäädagu — võib olla saab seda, võib olla ei. Päätoimkond teeb sel alal kõik, mis võimalik. Igatahes rehkendetugu esialgu igal pool kõigi vähjaminekutega: ärgu silmast lastagu ka osavõtmismaksu, millega tuleb katta pidustuste eeltööde kulud. Kõige selle pääle tuleb aegsasti mõelda; tuleb varakult otsida abinõusid tarviliku kapitali hankimiseks. Kui midu läbi ei saa, korraldetagu enne koha pääl pidu, mille ülejäägist moodustuks „N. P.“ kapital. Kui väja, saab selleks vaimlist abi ka Päätoimkonnalt. „N. Pühale“ sõiduga ühendetagu ka ekskursionsjoonid (näit. Otepääle, Pühafärvele jne.), ära kasutes kõik seks otstarbeks käepärastolevad summad.

Sõnaga — tehtagu kõik, mis võimalik, et kavatsetav „Noorte Püha“ muutuks tööpoolest üleestiliseks noorsoo rõõmupeoks, millest osa võtmaks kogu koolinoorsugu.

„Noorte Püha“ Päätoimkond.

Teadaanded.

E. Koolin. Keskliidu III üleriikline kongress

peetakse ühes üleriiklise „Noorte Pühaga“ Tartus, kolmel koolitöö lõpule järgneval päeval ära. Osa võtta võivad Keskl. põhikirja järele iga õppurühingu esitajad 50 liikme ehk selle osa päält 1.

Päevakorras on senni ette nähtud pääle organiseerimisküsimuste referaadid teemidelle:

- 1) Sport koolinoorsoos.
- 2) Skouting „
- 3) Tehnika „
- 4) Malemäng „
- 5) Karskus „
- 6) Esteetiline element koolinoorsoos.
- 7) Koolinoorsoo kultuurilised ja seltskondl. ülesanded.

Kes nende küsimuste üle refereerida tahab, ehk uusi küsimusi algatada, teatagu sellest kunni 6 aprillini 1921 E. Koolin. Keskliidu Sekretariaadile (Tallinn. Vladimiri uul. 2a k. 11). Referaadid lõppegu konkreet ettepanekutega ja olgu nende põhjenduseks. Ettepanekud ise tulevad selleks ajaks lõpulikul kujul Sekretariaadile saata.

E. Koolin. Keskliidu Sekretariaat.

„Fraternitas Concordia“

Liitumisleping.

Allakirjutanud liidud: Suomen Kaulunuorisoliitto, Eesti Koolinoorsoo Keskliit ja Norges Gymnasiast Forbund. liituvad sellega rahvusvahelise koolinoorsoo liidu „Fraternitas Concordia“ liikmeiks järgneva liitumislepingu põhjal.

§ 1. „Fraternitas Concordia“ ülesandeks on rahvusliste koolinoorsooliitude vastastikkuse läbikäimise abil töötada rahvusvahelise ühistegevuse ja sõprusaate äratamiseks koolinoorsoo keskel.

§ 2. Kõik rahvuslised ja rahvusvahelised õõrumised jäävad F. C.-st välja poole.

§ 3. „Fraternitas Concordia“ sihti püütakse järgmiselt teostada:

A. Ajakirja „Concordia“ abil, mis ajutiselt Soome-Eesti ja Skandiinaavia väljaandena ilmub.

B. Rahvusvahelise kirjanduse ja haridusvahendite vahetamisega.

C. Vähemate või suuremate rahvusvaheliste aastakongresside korraldamisega üksikute liitude aastakongressidega koos.

D. Rahvusvaheliste koolinoorsoo vahariikide asutamisega.

§ 4. Lepinguosalised liidud kutsuvad vastamisi edustajaid oma aastakongressidele ja pidustusile.

§ 5. Lepinguosalised liidud vahetavad vastamisi omi häälekandjaid, aastaraamatuid ja muid väljaandeid.

§ 6. Lepinguosalised liidud muretsevad teineteisele kirjandust ja muid haridusvahendeid.

§ 7. Lepinguosalised liidud saadavad kutse pääle vastamisi kõnelejaid ja referente, kelle reisu ja muud kulud kannab see liit, kes on kutsunud.

§ 8. Kui lepinguosalised liidud korraldavad suuremaid ekskursjoone teine teise juurde, siis hoolitseb toidu ja korteri eest see liit, kelle juures ekskursjooon sünnib.

§ 9. „Fraternitas Concordia“ tegevust juhhib valitsus, kuhu iga liit valib igal aastal ühe liikme ja sellele abi.

Enne kui see leping jõusse astub, ratifitseeritakse ta iga lepinguosalise liidu poolt. Kuni selleni seatakse kokku toimkond, kuhu valitakse igast liidust üks liige, eeltööde tegemiseks.

Allakirjutavad ajutiselt 29. XI. 20 Helsingis:

Eesti Koolinoorsoo Keskliidu poolt

Suomen Koulunuorisoliitto poolt

Richard Janno.

Martti Forsman.

Norges Gymnasiast Forbund'i poolt Finn Eliassen.

Keele asjus.

Et „Uudismaa“ keelt vähegi ühtlustada, vähemalt teoreetilises osas, juhib Toimetus kaastöölise tähepanu järgmiste enda otsuste pääle.

1. Ilukirjanduslises osas jääb igaühe keel muutmata, välja arvatud muidugi vead ja järjekindlusetused.

2. Teoreetilises (ülejäanud) osas tuleb järjekindlalt tarvitada järgmisi uuendusi¹⁾:

a) ää, mitte ea sõnus: hää, pää, hääi, pääsma jne.

b) õõ, mitte õe sõnus: võõras, põõsas, mõök, rõõm jne.

c) vokaallõpulised mitmuse partitiivid.

d) i-mitmus, kus võimalik.

e) alalütlevas kolmanda silbi järel -lle (mitte -le), näit.: kirikulle, poegadelle jne.

f) tehtaviku kesksõna lõpp -tet, mitte -tud, -tatud, -tetud. Näit.: kirjutet, unustet jne.

h) nominatiivsed liitumised, kus nad võimalikud.

3. Tarvitada ehk mitte võib:

a) i-list superlatiivi: suurim, koledaim jne.

b) i-list minevikku: kirjutiin, kirjutid, kirjuti, kirjutime, kirjutite, kirjutid.

„Uudismaa“ Toimetus.

Omis asjus.

Käesoleva numbri ilmumine viibis mõnesugusil põhjusil. Järgmine ilmub märtsi keskel. Et pikema aja jooksul palju jooksvat materjaali kogunud, on Kroonika osa käesolevas numbris suurem, kui see olla tohiks, mis tõttu mõned paremad artiklid välja jäid. Edaspidi katsume seda ära hoida.

Ilukirjand. tööde hindamise võttis käesoleva n-riga alates kirjan. Fr. Tuglas lahkesti enda pääle.

Hinda on Talitus sunnitud 18 m. päält 20 m. pääle tõstma, kuna leping E. Karsk. Keskoimkonnaga sennisel kujul maksvusetuks tunnistet.

Tellijad saavad aastakäigu endise hinnaga.

Aprillikuu number ilmub pildistetult 2 a. jubelnumbrina. Oleks hää, kui õppurühingud endi häälekandjat juubeli puhul mõnesuguste summadega toetaksid, selleks kas pidusid või korjandusi toime pannes.

Toimetus ja Talitus.

Toimetusele saadet kirjandus.

1920 a. jooksul on Toimetus saanud:

„Nuori Voima“. 1920 № 1—24. Suomen nousevan polven aikakauslehti. Toimittaja: Ilmari Jäämaa.

1) Uuenduste all on antud juhtumisel mõeldud õiguskirjutuse sõnaraamatust lahkuminevaid vorme.

„Kasvatus“. 1920 № 7—24. Kasvatusteadline ajak. E. Õpet. Liidu häälekandja.

Kodu. № 5 ja 6. Perekondlik kirjanduse, teaduse ja kunsti ajakiri.

„Pohjantähti. № 6 ja 7. Raitiin opiskelevan nuorison äänenkannattaja.

Eesti Spordileht. № 13—15. Kaasas E. Boy-scout № 3.

Sihi poole. Noorte usklike album.

Archimedes. № 1. H. Treffner'i asut. gümn. Füüsika-Matematika ja Loodusteaduse Ringi ajakiri.

Valik. Saksa uuemast lüürikast. M. Under. „Auringo“ kirjastus. Tallinn 1920.

J. Aavik. Mitmuse partitiv. „Istandik'u“ kirjastus. Tartus 1920.

1921 a. jooksul on Toimetus saanud:

„Nuori Voima“. № 1. 1. I. 1921.

Eesti Spordileht. № 1 ja 2—3. 1921. Kaasas E. Boy-scout № 4 ja 5.

Noorte usklike ühisuse tervitus. Amos R. Wells. Eestitet.

Küsimused ja kostused.

Kas vast keegi asjatundja võtaks „Uudismaas“ sõna Esperanto üle. Missuguse tähtsuse omandab Esperanto? Kuivõrd on ta teistes maades läbi lõõnud ja kuivõrd tunneb teda Eesti, eriti koolinoorsugu? Kes on Eestis Esperantoliikumise eesotsas? Kas on soovitatav Esperantot koolis õpetada? Kuidas on Põhjamais lugu Esperantoga? V. B.

Koeru õppurite ühingu „Järvala“ pääkoosoleku määrus tantsimise kohta.

„Järvala“ pääkoosolek, seda silmas pidades, et tantsimine Koeru seltsimajas avalikkudel pidudel sennise korralduse juures tervishoidliselt vastuvaidlemata hädaohtlik ja kõlbliselt aatelist noortsugu demoraliseeriv, keelab oma liigetel sääl tantsust osavõtmise.

Märkus I. Selle määruse alla ei käi tantsimine koolipidudel¹⁾.

Märkus II. Õppurid-liikmed ei allu sellele määrusele.

Märkus III. Kui ühingu liige on pidukorraldajate hulgas ja tema viibimine tantsu ajal pidusaalis tingimata tarvilik, siis on see talle lubatud, kuid niisugusest juhtumisest tuleb igakord ühingu juhatusele kirjalikult teatada.

Selle määruse vastu eksijaid võib koosolek karistada tarbekorral isegi ühinguist väljaheitmisega.

See määrus on maksev kunni tema tagasivõtmiseni ehk muutmiseni.

Koerus, 13. I. 1921 a.

„Järvala“ juhatus.

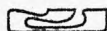
1) Koolipidudel, mis haril. kooli ruumides perekonnaõhtute nime all korraldetakse, valitseb kord ja puhtus.

Tartu 1920 a. „Noorte Püha“ sissetulekute aruanne ¹⁾.

Sissetulekud.			Väljaminekud:		
	Mark	P.		Mark	P.
Spordi pidustuste sissetulek	10106	80	Spordi pidustuste väljaminekud	7025	90
„Vanemuises“ korraldet peo sissetulek	6904	—	Peo väljaminekud	5390	14
Korjandusest sissetulnud Näitusest sissetulnud.	8237	71	Korjanduse kulud	1343	—
Kirjandus-Muusika õhtu sissetulek	1796	—	Näituse korraldamise kulud	832	—
Soome-Eesti olengu sissetulek	1498	—	Kirjandus-Muusika õhtu kulud	1140	—
	1550	—	Soome-Eesti olengu väljaminekud	1497	—
			Reklaam toimkon. kulud	4219	—
			Korteri toimkonna kulud	1060	—
			Lendavate kontsertide korraldamine	832	—
			Järele makstud üksikute toimkondade arveid	600	—
			Muud veiksemad väljaminekud	122	50
			Kokku	24061	54
			Puhas ülejääk	6030	97
Balance	30092	51	Balance	30092	51

„Noorte Püha“ üldiline aruanne ühes vastavate eriaruannetega, mis sellekohaste tõendavate dokumentidega revisiooni komisiooni poolt koosolekul 13. VI ja 25. IX 1920 läbirevideerit.

Revisiooni komisioon:
Julius Mooses. Olev Reintal. Irma Akel.

Toimetusele saadet kirjad.

Noortele!

Kas meil siis tõesti värskemad mõtte- ja luule-ainet ei peaks olema, kui kõik need „saabuvad ööd“ ja „tummad sosisklused“? Ja säärased masendavad kantselai-agooniad, kui „Mu õhtu“? On tundmus lugedes noid ridu, kui oleks kuskil piiramata isevalitsuse maal, kus noori vangis peetakse, iga värskemad puhangut keelates!

1) Käesolev aruanne avaldatakse mõnesuguste eksiarvamiste kõrvaldamiseks.

Kas me ei ela aga noores, alles saabunud Vabariigis? Kas me ei saa siis aru, et „kõik piirud kahel otsal, lausa lõõnud lõkendama“? Et „Kalev on koju tulnud?“

No ja, meie tuulemaal on ju alles nüüdsama keerdtuuled, nii hoogsalt keerutades, lahti kangutanud kõntsa ja prahti! Läbi selle ei ulata ja ikka nägema tõusvat päikest. — Läbi nende tolmu ja kõntsa pilvede nimelt.

Kus on meie noored, kes oma rinnaga pühased ja mustad idas ja lõunas tagasi paiskasid? Ons nad ju kõik oma laulud laulnud? Või ei harju käsi, mis harjund käsitama püssi lukku, e am sulega? Kas ei saa pärast automaatide ja liüside raginat sõnu panna niisama ragisema? Või pole teil aega, kaasvõitlejad? No muidugi, teil jäi ju poolikuks töö koolides, kui olite ametis Petseri ja Narva taga ja nüüd vaja seda kõik edasi arendada, mis oli pooleli, vaja kuidagi vahele jäänud kuid ja aastaid tasa teha!

Ehk leidub siiski teil aega midagi ütelda teistele oma elamusist „Uudismaa’gi“ kaudu.

Üteldakse, et me kultiveerime vormi ja stiili ja arendame keelt, aga kas siis sarnased surejate tragöödialised karjatused on seks nii väga kohased ja päälegi noortele pakutuna. Maeterlinck oli ju suur-vaim ja ta loomine on palju väärt, aga ta elas enne äikest, kuna meie elame pärast äikest. Olgu küll et me kõrvu kostab veel mürin, et veel pilved ja lained sõuavad, aga see on ju jõudnud oma tulipunktiga zeniidist üle. Aeg oleks siis ka sellekohaselt korraldada oma meeolelu ja ainet otsida asja- ja ajakohaselt. Surm ja ta saladused on ju väga tähtsad ja väärt, et neisse kiinduda kõigest tema „verisest vihurisarnasest lämmatavast luupainajast“ hoolimata, aga kas on see kohaseim noorele tärkavale elule? Miks pakkuda surma nendele, kes pole veel elanudki. Ei ole ju kohane sellest „lakata“, mida pole veel olnudki!

„Aeg antud elada, aeg antud surra, kuid mis on nooruse aeg?“ Tõesti, kes ka kevadel ei ärka, see võib surra, see võib surra!

„Las kasvame, me tõusev sugu“ aga mitte „Ainult sellest veel joo-buda võibki: ebatõelisuse helkide iludest“. Kuidas võib ebatõelisust sellele pakkuda, kes pole olnud tõeline, pole olnud veel midagi. Enne peab miski asi korras olema, siis võib teda alles korratumaks teha, arusaades et on korratu!

Eplik Joosep.

Toimetused: A. Juhanson, J. Kerge, E. Leppik, L. Obst, J. Rosental, A. Valter.

Vastutav toimetaja: cand. phil. Villem Ernits

Väljaandja: E. Koolinoorsoo Keskliit.

Toimetused ja Talitus asub Tartus, Lutsu tän. 14.

Kirjavastused.

J. S—r. Tõrvas. Liig päätiskaudne. Ootame Tõrva õpilasühingu tegevusest paremat ülevaadet.

Mati Meglap. Luuletustega polnud õnne. Ülearune on ka „Ääremärkused“, kuna see pahe juba kõrvaldet. Muu leiata siit ja järgm. n-rist.

V. K—t. Siin. Teie üleskutsel poleks nii kui nii palju pinda, sest ega see asi nii väga kole pole, võrreldes raamatute hinda teiste tarbeainete hindadega. Pääleegi pole õige kõiges kirjastajaid süüdistada.

A. A—d. Siin. Luuletustega pole õnne.

H. T—k. Siin. Olete veidi „tõbised“ asjad tõlkimiseks valind. Ei ilmu.

Velo. „Hälbimus“ nõrgavõitu. Saatsime tagasi.

A. E—e. Viljandi, **A. P—s.** Tallinn, **J. H—p.** Siin, **Ulvi—k.** Kõik nõrgad. Ei ilmu.

O. Ustav. Saatsime tagasi. Loomulikult langeb ka „Uudismaa“ saatmine ära.

J. A—r. Pärnu-Jakobi. Esimestest luuletustest ei saa asja, teiste kohta veel otsust pole. Muu ilmub kroonikas.

O. J—s. Põltsamaal. Teine liig pääliskaudne. Ei ilmu. Esimese leiata järgm. numbrist.

Kusta Jõe. Üks ilmub, teisest osa. Võiksite igatahes saata veel — lootusi on Teil enam, kui mitmel teisel.

J. P—r. Siin. Nii pikki tõlkeid on võimata tarvitada, eriti kui nad kõigile enne tuttavad.

E. N—k. Üks luuletusist ilmub vahest edaspidi. Muu ei.

G. N. Tallinn. Toimetus pidas tarvilikuks ülevaadet Sekret. tegevusest muuta, tehes teda kujukamaks. Loodame, et olete nõus.

O. Ailo. Vaevalt. Oleneb tööde rohkusest järgmises numbris.

—**lem** ja **E. P.** Valgas. Jõudsid selle numbriga jaoks liig hilja päralt. Näis edespidi.

Kõigile ülesannete kokkusäädjale. Palume iga kord, kui ülesanne kusagilt tõlgitud, allikat nimetada. Ühtlasi hoiatame mõnest vanast „Lastelehest“ või mujalt ümbertegemise ehk otsekohese ärakirjutamise eest. Sellest numbrist jäävad uued ja endiste seletused ruumi nappusel välja.

Sõnumisaatjaid palume teateid ühingute tegevusest võimalikult konkreetsetelt väljendada, sest Toimetusel on võimalik neile õige vähe ruumi lubada.

Käesolevast numbrist jäid äärmise ruuminappuse tõttu välja „Rõngasaar'e“ arvustus, pikem kirjutus „Koolinoorsoole“, „Noorte ajakirjand.“, „Helged unenäod (järg)“ jne., mis eest autoreilt vabandust palume.

Toimetus.

Siseministeeriumi loal korraldab „UUDISMAA“
Talitus ajakirja toetuseks

RAHALISE LOTTERII

Loositähti on 10.000 tükki à 10.—

Võitusi on 193 tükki 25.000 marga väärtuses.

Võitude väljaloosimine on Tartus „Noorte
Püha“ puhul.

Kõik, kes noorsoo ajakirjale kaasa tunnevad,
aidaku kaasa selle lotterii hääks kordamine-
kuks, müües igalpool loositähti.

„UUDISMAA“ Talitus.

Tähelpanna!

Alates 21. veebruarist, s. a. asuvad allnimetatud asutused
mitte enam Tartus, Riia t. 2 vaid

Lutsu t. 14, sissekäik
Jaani tänavast,

kuhu ka kõik kirjad ja saadetused adresseerida tuleb. Kõne-
tunnid iga päev kella 1—¹/₂3. Juhatajail teisipäeviti ja
reedeti kella ¹/₂2—¹/₄3.

„Uudismaa“ Toimetus ja Talitus,
„Noorte Püha“ toimekonnad,
„Concordia“ abitoimetus,
Tartu E. Koolin. Liit.